

Avdelning

Analysavdelningen

Handläggare

Håkan Andersson

08-563 088 90

Hakan.andersson@uk-ambetet.se

2013-11-13 2013/ 2

Universitetskanslersämbetets effektivitetsanalyser är en av formerna för att löpande redovisa resultaten av granskningarna av hur effektivt verksamheten bedrivs vid universitet och högskolor. Syftet med analyserna är att ge olika perspektiv på företeelser och förhållanden som är relevanta för hur resurserna utnyttjas och därigenom ge regeringen och andra aktörer underlag att diskutera eller agera utifrån.

Sommarkursernas utveckling, prestationsgrad och ekonomiska betydelse

Sommarkurser på högskolan har varit föremål för kritik. Dels ifrågasätts utbudet för att möjligheterna att inkludera sommarkurser i en senare examen skulle vara små. Dels beskrivs sommarkurser som i första hand ett sätt för studenterna att klara försörjningen under sommaren eftersom kraven på att ta poäng och därmed få studiemedel skulle vara låga. Om dessa bilder stämmer kan sommarkurser ifrågasättas ur ett resursutnyttjandeperspektiv.

Universitetskanslersämbetets analys visar att utbudet av sommarkurser minskar. Studenternas prestationsgrad på sommarkurser ligger något under prestationsgraden på fristående kurser under ordinarie läsår, men resultatet ger inte stöd för att majoriteten av studenterna skulle registrera sig enbart för att klara försörjningen under sommaren utan att sedan ta poängen. En genomgång av samtliga kursplaner för 2012 visar också att bilden av sommarkurserna som huvudsakligen rena bildningskurser eller "hobbykurser" inte är rättvisande.

En av Universitetskanslersämbetets uppgifter är att granska hur effektivt verksamheten bedrivs vid universitet och högskolor. Enligt myndighetens regleringsbrev för 2013 ska ämbetet bland annat följa universitets och högskolors resursutnyttjande. Föreliggande analys av sommarkurser genomförs som en del i detta uppdrag.

Syftet med analysen är att ur ett resursutnyttjandeperspektiv ge en bild av sommarkursutbudet med fokus på perioden 2010–2012, en sådan bild har saknats. Ett första delsyfte är att ge en mer fördjupad bild av sommarkursutbudet. Ett andra delsyfte är att analysera prestationsgraden på sommarkurser. Om sommarkurserna främst används av studenterna som ett sätt att få försörjning under sommaren och har låga krav på prestation kan man förvänta sig en klart lägre prestationsgrad jämfört med ordinarie läsår. Ett tredje delsyfte är att uppskatta den ekonomiska betydelsen av sommarkurser i relation till det så kallade takbeloppet¹.

¹ Samtliga statliga lärosäten, förutom Försvarshögskolan och Sveriges lantbruksuniversitet, får ersättning i förhållande till antal studenter (helårsstudenter) och deras prestationer (helårsprestationer). Takbeloppet uttrycker det maximala anslagsbelopp ett lärosäte kan få för helårsstudenter och helårsprestationer.

Datum
2013-11-13

Reg.nr
511-646-13

Analysen baseras huvudsakligen på data från SCB:s högskoleregister för perioden 2010–2012. Samtliga lärosäten som hade studenter registrerade på minst en sommarkurs under denna period ingår i underlaget. För beskrivningen av sökbart kursutbud, antal sökande till sommarkurser och antal antagna användes Universitets- och högskolerådets antagningsstatistik för perioden 2008–2013. Lärosätenas kursplaner för sommarkurserna som genomfördes 2012 har också utgjort underlag för analysen.

Analysen inleds med en kort genomgång av sommarkursernas utveckling och hur de har framställts i medierna och i den politiska debatten. För att ge läsaren en mer detaljerad bild av sommarkurserna presenteras sedan en analys av kursutbudet baserad på en genomgång av samtliga kursplaner för sommaren 2012. Detta följs av statistik över sommarkursernas utveckling och sammansättning samt studenternas prestationsgrad med fokus på perioden 2010–2012. Analysen avslutas med en uppskattning av sommarkursernas ekonomiska betydelse i relation till lärosätenas totala anslag för utbildning på grundnivå och avancerad nivå.

Regeringsinitiativ har påverkat utvecklingen av sommarkurser

Kurser som erbjuds av universitet och högskolor under sommarmånaderna, har funnits under en lång tid i varierande omfattning. Som en åtgärd inom den arbetsmarknadspolitiska satsningen 1995 beslutade regeringen om extra resurser till sommarkurser och ett av motiven bakom satsningen var att bättre utnyttja högskolornas resurser. I propositionen Särskilda utbildningssatsningar (prop. 1994/1995:100, Bil. 9) betonades att sommarkurserna skulle omfatta kurser ur universitetens och högskolornas ordinarie utbud och omfatta minst 5 och högst 10 poäng (dvs. 7,5 och 15 högskolepoäng med dagens system). Satsningen utvärderades av dåvarande Högskoleverket (Högskoleverket, 1998) och eftersom den ansågs ha fallit väl ut föreslog regeringen att resurserna skulle få tas i anspråk även under 1996. Genom satsningen ökade utbudet av sommarkurser från 100 kurser läsåret 1993/1994 till 450 kurser och 17 000 studenter sommaren 1995. Till sommaren 1996 ökade utbudet ytterligare till 700 kurser och 20 000 studenter.

Sommaren 2002 gjordes ytterligare en satsning på sommarkurser då universitet och högskolor tilläts avräkna full ersättning utifrån antalet registrerade studenter oavsett prestationsgrad. Detta förutsatt att avräkning skulle kunna ske inom lärosätenas befintliga takbelopp. I det brev som skickades ut till lärosätenas rektorer med information om de särskilda ekonomiska villkoren för sommarkurser 2002 betonades att utbildningsministern ville möjliggöra för studenterna att förkorta sin totala utbildningstid samt ge studenter som enbart kan läsa under sommaren en möjlighet till detta. I databasen studera.nu fanns 594 sommarkurser registrerade 2002, men det verkliga antalet var sannolikt högre (SUHF 2003).

Datum
2013-11-13Reg.nr
511-646-13

Bilden av sommarkurser varierar

Sommarkurser har ibland i medier och i den politiska debatten beskrivits som ett sätt för studenter att klara försörjningen under sommaren eftersom registrering på en sommarkurs ger möjlighet till studielån. En tveksamhet över kvaliteten i kurserna har även framförts med benämningar som ”flumkurser” och ”hobbykurser”. Men sommarkurser har även diskuterats i samband med ett utökat studieår, där studier under sommaren ses som en väg till förkortad studietid. En ytterligare aspekt av sommarkurser som har lyfts fram är att de syftar till breddning och bildning, både för aktiva studenter och som en möjlighet för yrkesverksamma att fortbilda sig.

Kursutbud för många behov

För att få en mer detaljerad bild av kursutbudet gjordes en genomgång av samtliga kursplaner för sommaren 2012. Den sommaren genomfördes cirka 474 kurser med cirka 22 000 studenter. Genomgången visar att majoriteten av kurserna tillhör ett av lärosätets huvudområden² och därmed kan ingå som en *del i den successiva fördjupningen* mot framför allt en generell examen på kandidatnivå men i vissa fall även som del i en yrkesexamen. Inom denna grupp av kurser finns en delmängd som kallas *breddkurser* och ges på grundnivå. Dessa kurser kan inte ersätta huvudområdets ordinarie kurser men kan ingå i en examen som breddning. En stor del av utbudet bedöms därför uppfylla kravet på att kunna fungera som en tredje termin med en möjlighet för studenten att förkorta den totala studietiden. Men utbudet av sommarkurser är samtidigt begränsat, exempelvis inom yrkesexamensprogram, och att det är därför ett begränsat antal studenter som kan utnyttja möjligheten.

Drygt 40 kurser kan beskrivas som *fortbildningskurser*, framförallt för yrkesaktiva lärare men också för yrkesaktiva musiker och konstnärer. Inom teknik och naturvetenskap erbjöds ett tiotal *förberedande kurser* inom matematik, fysik och kemi för att öka studenternas möjligheter att klara den inledande delen av de efterföljande utbildningarna.

Ett trettiotal kurser är *säsongsberoende* till sin utformning. Detta inkluderar främst kurser inom biologi med floristik och faunistik som det mest typiska exemplet men kan även vara exempelvis fortbildningskurser för lärare i utomhuspedagogik. Sommarkursutbudet inkluderar även kurser som *kan tas under hela året*, exempelvis, projektarbeten som kan inkludera arbetsplatspraktik, fördjupningsuppgifter på avancerad nivå, examensarbeten och arbetsplatsförlagd praktik. Endast en mindre del av utbudet kan klassificeras som mer renodlade *bildningskurser* eller allmänna fortbildningskurser. Ett par exempel är Att leda lärprocesser på Linköpings universitet och Att mötas på arbetsplatsen 1 vid Högskolan Kristianstad.

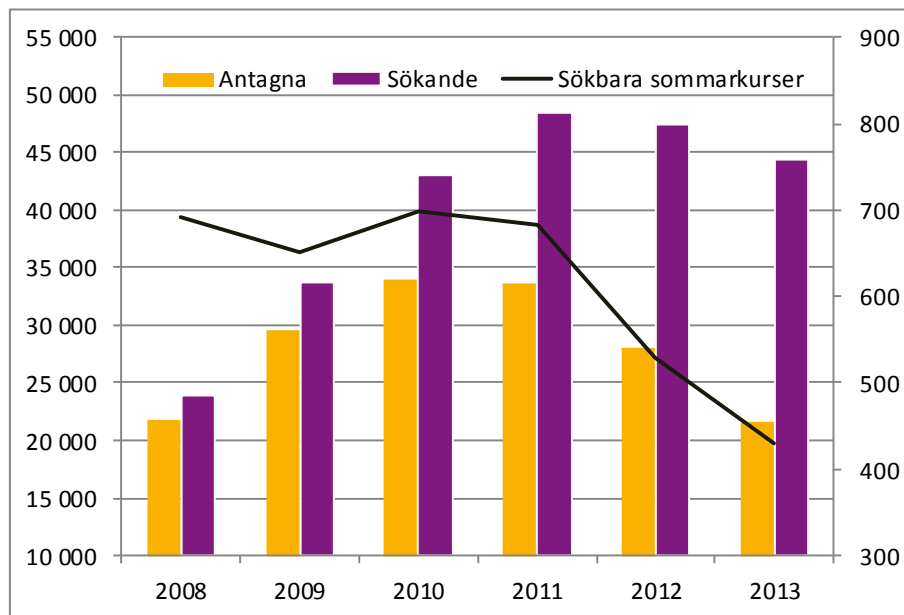
² Enligt högskoleförordningen (1993:100), 6 kap. 15 § är det inte ett krav att ange huvudområde i en kursplan.

Datum
2013-11-13

Reg.nr
511-646-13

Utbudet av sommarkurser minskar kraftigt

I följande avsnitt ger vi en bild av sommarkursernas utveckling och sammansättning med avseende på fördelningen mellan campus- och distanskurser, ämnesområden, kursomfattning, lärosäte samt studenternas kön och ålder. Figur 1 visar Universitets- och högskolerådets antagningsstatistik för sommarkurser under perioden 2008-2013³. Antalet sökbara sommarkurser låg relativt stabilt runt 700 kurser mellan 2008 och 2011 men 2011–2013 minskade de med 37 procent till 429 kurser. Även om kursutbudet var relativt stabilt mellan 2008 och 2010 så ökade antalet antagna studenter under samma period med 55 procent (från 21 883 till 33 896) för att återigen minska 2010–2013 till ungefär samma nivå som 2008. Ökningen under 2010 kan sättas i samband med den tillfälliga höjningen av takbeloppen läsåret 2009/2010. Minskningen av kursutbudet 2012 kan på samma sätt kopplas till att den tillfälliga höjningen av takbeloppen upphörde.

Figur 1. Svart linje representerar antalet sökbara sommarkurser perioden 2008-2013. Gula staplar representerar antalet antagna studenter på sommarkurser för respektive år och lila staplar antalet behöriga förstahandssökande per år

En ytterligare faktor som kan ha påverkat minskningen av sommarkursutbudet är regeringens indragning av ekonomiska medel motsvarande ett uppskattat antal så kallade inaktiva studenter från och med 2013, det vill säga studenter som endast är registrerade på en kurs utan att bedriva studier och som inte tar några poäng på kursen (Prop. 2012/13:1, utgiftsområde 16). Inaktiva studenter är vanligast på fristående kurser på distans vilket också utgör den största volymen av sommarkurser. Som beskrivs nedan så är det framför allt dessa kurser som har minskat vad gäller utbudet

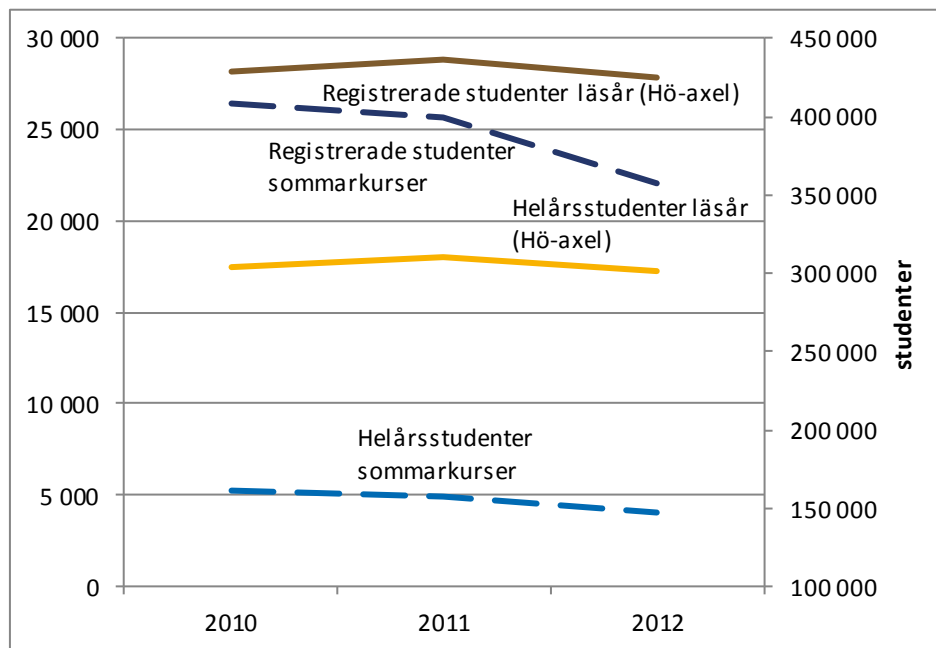
³ Någon samlad antagningsstatistik för sommarkurser före 2008 finns inte eftersom ett gemensamt antagningssystem för universitet och högskolor först togs i bruk 2007.

Datum
2013-11-13

Reg.nr
511-646-13

av sommarkurser. Man kan notera att antalet behöriga förstahandssökande har legat relativt stabilt 2011–2013 även om kursutbudet har minskat kraftigt

Figur 2 visar att antalet helårsstudenter på sommarkurser minskade med 23 procent 2010–2012, den största minskningen skedde mellan 2011 och 2012⁴. Sett till antal individer så var minskningen 17 procent på sommarkurserna. Om man jämför med samtliga studenter under ordinarie läsår så var antalet helårsstudenter som högst läsåret 2010/2011 med ca 310 000 helårsstudenter. Mellan 2010/2011 och 2011/2012 minskade den totala volymen helårsstudenter med 3 procent (genom hela analysen gäller att när sommarkurserna under perioden 2010-2012 jämförs med läsår relateras sommaren 2010 till läsåret 2009/2010, sommaren 2011 till läsåret 2010/2011 och sommaren 2012 till läsåret 2011/2012). Sommaren 2012 läste drygt 4000 helårsstudenter sommarkurser och utgjorde därmed 1,3 procent av den totala utbildningsvolymen för läsåret 2011/2012. Räknar vi istället antalet registrerade studenter så omfattade sommarkurserna ca 5 procent av det totala antalet registrerade studenter i högskolan läsåret 2011/2012.

Figur 2. Streckade linjer representerar statistik för sommarkurser (vänster axel) och heldragna linjer statistik för läsåren 2009/2010, 2010/2011 och 2011/2012 (höger axel).

Fördelningen mellan sommarkursutbudet på campus och på distans var relativt jämnt (figur 3) 2010–2012. Ser vi istället till antalet helårsstudenter, som visas i figur 4, så stod distanskurser för 75 procent av den totala utbildningsvolymen på sommarkurserna 2012. Kurser på grundnivå utgjorde nästan hela utbildningsvolymen

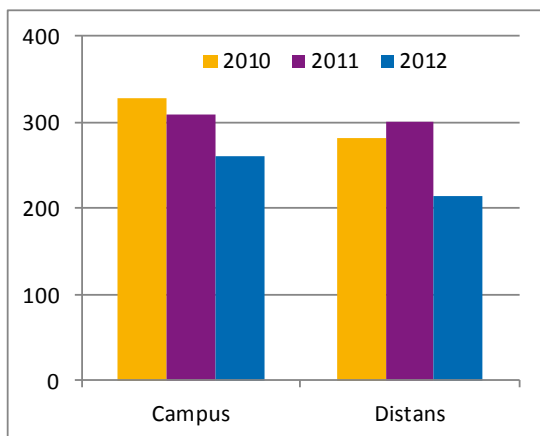
⁴ Denna statistik baseras på kursdata där det finns kursregistreringar och därför kan avvika från antagningsstatistiken. En kurs kan exempelvis ha antagna studenter utan att någon student registrerar sig. Resterande del av analysen baseras på data där det finns kursregistreringar.

Datum
2013-11-13

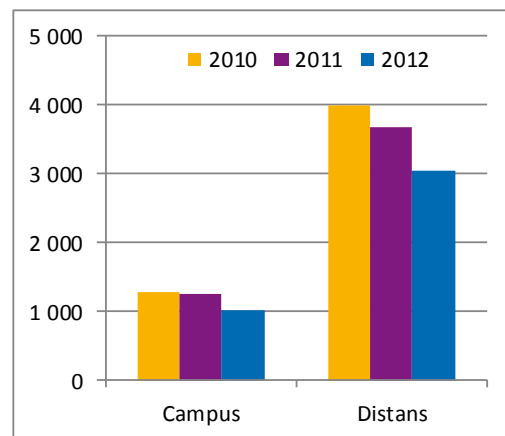
Reg.nr
511-646-13

av sommarkurser (99 procent 2010 och 98 procent 2012), även om volymen för sommarkurser på grundnivå har minskat. Antalet kurser på avancerad nivå har ökat något, från 21 kurser 2010 till 36 kurser 2012. Sett till antalet helårsstudenter har volymen på avancerad nivå ökat från 32 till 104.

Majoriteten av alla sommarkurser omfattar antingen 7,5 högskolepoäng eller 15 högskolepoäng. Kurser på 7,5 högskolepoäng eller mindre utgör ca 70 procent av den totala volymen sommarkurser mätt i antalet helårsstudenter.

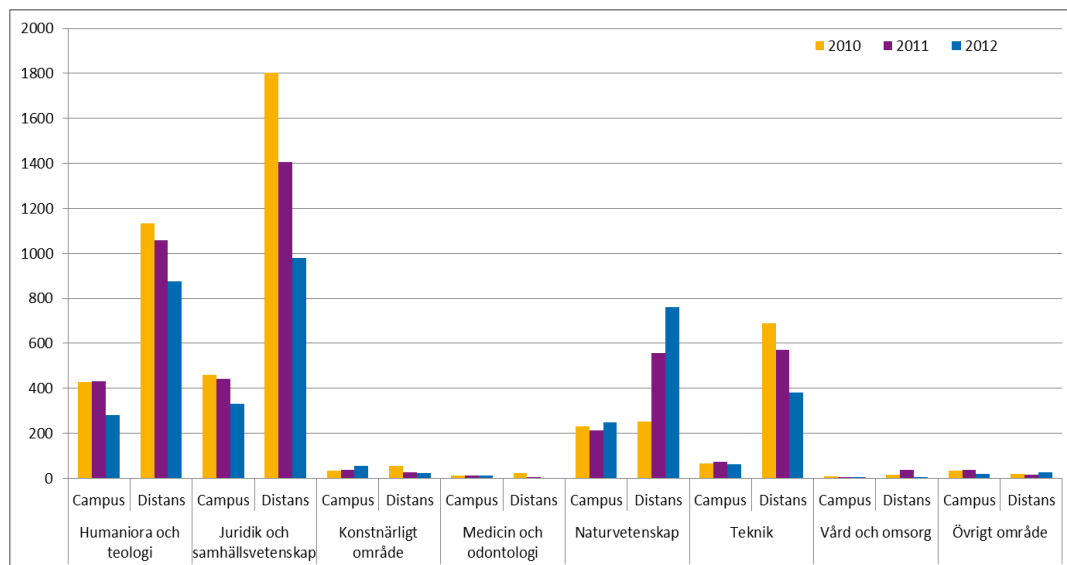

Figur 3. Antalet sommarkurser med registrerade studenter fördelat på campus- och distanskurser.

Figur 4. Antalet helårsstudenter fördelat på sommarkurser på campus respektive distans.

Juridik och samhällsvetenskap samt humaniora och teologi största ämnesområdena

Figur 5. Antalet helårsstudenter fördelat på campus- och distansstudier samt ämnesområde.

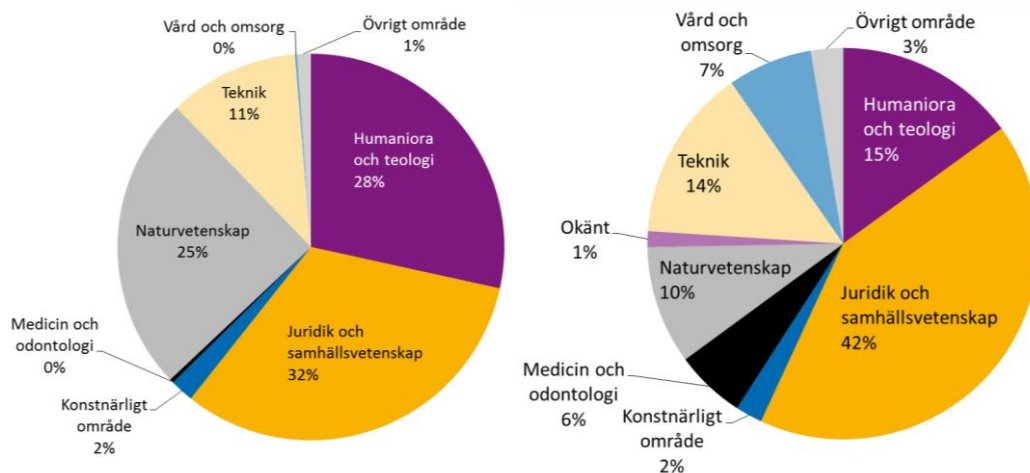
Två områden, juridik och samhällsvetenskap samt humaniora och teologi, utgjorde tillsammans 68 procent av den totala volymen helårsstudenter på sommarkurser 2012

Datum
2013-11-13

Reg.nr
511-646-13

(figur 5). Sommaren 2010 utgjorde dessa två ämnesområden 73 procent av den totala volymen. Juridik och samhällsvetenskap minskade kraftigt 2010–2012, framför allt inom distansutbildning där minskningen var 46 procent. Mittuniversitetet stod för ca 70 procent av denna minskning. Teknik utgjorde 2010 det tredje största ämnesområdet sett till antalet helårsstudenter men minskade med 41 procent 2010–2012. Som framgår av figur 5 har minskningen inom teknik framförallt skett inom distansutbildning. Mittuniversitetet stod för över 80 procent av den minskningen.

Naturvetenskap har ökat i antalet helårsstudenter med 109 procent, från 483 till 1010 helårsstudenter, under perioden 2010–2012 och nästan hela ökningen var inom distansutbildning. Stockholms universitet stod för majoriteten av ökningen inom distansutbildning (478 helårsstudenter) men även Kungl. Tekniska högskolan mer än fördubblade volymen på distanskurser inom naturvetenskap från 64 helårsstudenter 2010 till 134 helårsstudenter 2012. Medicin, vård och omsorg, konstnärligt område och övrigt område utgör en liten del av den totala utbildningsvolymen av sommarkurserna.

Figur 6. Vänster cirkeldiagram visar andelen helårsstudenter fördelat per ämnesområde för sommaren 2012. Höger cirkeldiagram visar samma fördelning för samtliga helårsstudenter läsåret 2011/2012.

Cirkeldiagrammet till vänster i figur 6 visar fördelningen av helårsstudenter inom olika ämnesområden under sommaren 2012. Det högra cirkeldiagrammet i figur 6 visar samma fördelning för samtliga helårsstudenter läsåret 2011/2012. En jämförelse visar att även om juridik och samhällsvetenskap är det största ämnesområdet sett till antalet helårsstudenter inom sommarkurser så är det mindre i förhållande till motsvarande totala läsårsvolym. Humaniora och teologi samt naturvetenskap har emellertid en klart större andel av utbildningsvolymen under sommaren jämfört med motsvarande läsårsvolym.

Datum
2013-11-13

Reg.nr
511-646-13

Större andel studenter mellan 25 och 34 år läser sommarkurser

Gruppen 19–24 åringar utgjorde nära hälften av antalet helårsstudenter sommaren 2012, gruppen 25–34 åringar utgjorde 40 procent och gruppen 35 år och äldre utgjorde resterande 13 procent av antalet helårsstudenter. Sett till åldersfördelningen för respektive läsår så är emellertid gruppen 25–34 åringar som läser sommarkurser cirka 20 procent större än under läsåret totalt sett, vilket framgår av tabell 1. Samtidigt är gruppen 19–24 åringar som läser sommarkurser ca 10 procent mindre än under läsåret totalt sett.

Tabell 1. Studenternas åldersfördelning på sommarkurser 2010-2012 relativt motsvarande läsår. Ett värde över 1 innebär en större relativ andel studenter i den åldergruppen jämfört med motsvarande läsår.

Ålder	2010	2011	2012
19-24	0,9	0,9	0,9
25-34	1,2	1,2	1,2
35-	1,1	1,0	1,0

Datum
2013-11-13

Reg.nr
511-646-13

Stor variation i kursutbudet mellan lärosätena

Tabell 2 visar antalet kurser med registrerade studenter per lärosäte. Mittuniversitetet genomförde flest sommarkurser under 2010, men utbudet mer än halverades 2012. Trots det ligger Mittuniversitetet tillsammans med Stockholms universitet, Umeå universitet, Uppsala universitet, Göteborgs universitet och Linnéuniversitetet i topp vad gäller antalet genomförda sommarkurser och de fem sistnämnda lärosätenas utbud har legat relativt stabilt 2010–2012. Högskolan på Gotland⁵, Högskolan i Skövde, Karlstads universitet och Södertörns högskola är lärosäten som kraftigt skurit ner på utbudet av sommarkurser. Blekinge tekniska högskola och Högskolan Dalarna genomförde inga sommarkurser 2012.

Tabell 2. Antalet genomförda sommarkurser per lärosäte.

Lärosäte	2010	2011	2012
Uppsala universitet	56	64	55
Lunds universitet	25	29	27
Göteborgs universitet	32	23	33
Stockholms universitet	57	56	57
Umeå universitet	55	57	42
Linköpings universitet	19	16	16
Karolinska institutet	1	1	3
Kungl. Tekniska högskolan	20	18	15
Luleå tekniska universitet	11	12	17
Sveriges lantbruksuniversitet	25	28	23
Karlstads universitet	30	28	15
Linnéuniversitetet	35	41	32
Mittuniversitetet	86	90	40
Blekinge tekniska högskola	11	12	
Högskolan i Borås	6	4	1
Högskolan Dalarna	14	7	
Högskolan på Gotland	20	16	10
Högskolan i Gävle	17	15	11
Högskolan i Halmstad	15	9	9
Högskolan i Jönköping	4	3	5
Högskolan Kristianstad	20	27	25
Högskolan i Skövde	19	17	8
Högskolan Väst	1	3	1
Malmö högskola	8	11	11
Mälardalens högskola	5	9	12
Södertörns högskola	16	14	5
Kungl. Musikhögskolan i Stockholm			1
Totalt	608	610	474

⁵ Högskolan på Gotland ingår fr.o.m. 1 juli 2013 i Uppsala universitet

Datum
2013-11-13

Reg.nr
511-646-13

Ser vi istället till antalet helårsstudenter på sommarkurser i relation till det totala antalet helårsstudenter per lärosäte så ligger Mittuniversitetet i topp 2010–2012, men även för Högskolan Kristianstad och Högskolan på Gotland utgör sommarkurserna en relativt stor andel av det totala utbudet jämfört med för övriga lärosäten (tabell 3). Även om Högskolan på Gotland halverade sitt kursutbud mellan 2010 och 2012 sjönk emellertid sommarkursernas utbildningsvolym i relation till den totala utbildningsvolymen för respektive läsår med endast 2 procentenheter. Det kan till viss del förklaras av att antal registreringar per kurs för distansstudier ökade från 76 till 105 på lärosätet (tabell 4).

Tabell 3. Antalet helårsstudenter på sommarkurser 2010-2012 relativt antalet helårsstudenter för motsvarande läsår för respektive lärosäte.

Lärosäte	2010	2011	2012
Uppsala universitet	1,0%	1,4%	1,5%
Lunds universitet	0,6%	0,9%	0,5%
Göteborgs universitet	0,9%	0,7%	0,9%
Stockholms universitet	1,1%	2,2%	3,3%
Umeå universitet	3,5%	2,6%	1,7%
Linköpings universitet	0,4%	0,5%	0,6%
Karolinska institutet	0,0%	0,0%	0,1%
Kungl. Tekniska högskolan	1,1%	1,8%	1,6%
Luleå tekniska universitet	0,9%	1,8%	0,7%
Sveriges lantbruksuniversitet	1,8%	1,5%	0,9%
Karlstads universitet	1,8%	1,8%	0,9%
Linnéuniversitetet	5,8%	2,2%	2,4%
Mittuniversitetet	16,0%	8,2%	6,0%
Blekinge tekniska högskola	0,6%	0,7%	0,0%
Högskolan i Borås	1,4%	1,4%	0,0%
Högskolan Dalarna	1,4%	1,1%	0,0%
Högskolan på Gotland	9,2%	7,1%	7,4%
Högskolan i Gävle	3,3%	2,4%	1,8%
Högskolan i Halmstad	0,8%	0,7%	0,5%
Högskolan i Jönköping	0,2%	0,2%	0,3%
Högskolan Kristianstad	4,8%	5,4%	3,6%
Högskolan i Skövde	3,4%	4,0%	0,9%
Högskolan Väst	0,2%	0,3%	0,2%
Malmö högskola	0,9%	1,0%	1,1%
Mälardalens högskola	0,1%	0,3%	0,8%
Södertörns högskola	1,6%	0,8%	0,1%
Kungl. Musikhögskolan i Stockholm	0,0%	0,0%	0,1%

Datum
2013-11-13

Reg.nr
511-646-13

För Göteborgs universitet, Uppsala universitet och Umeå universitet var sommarkursernas utbildningsvolym en relativt liten andel av den totala utbildningsvolymen för hela läsåret även om de har ett stort utbud av sommarkurser. Stockholms universitet har mer än fördubblat utbildningsvolymen på sommarkurserna i relation till den totala utbildningsvolymen för respektive läsår under den studerade perioden, även om kursutbudet legat konstant. Detta kan förklaras av att antalet registreringar i snitt per kurs på distans har ökat från 57 under 2010 till 244 under 2012.

Tabell 4. Antalet registreringar i snitt per sommarkurs för respektive lärosäte fördelat på campus- respektive distansstudier.

Lärosäte	2010		2011		2012	
	Campus	Distans	Campus	Distans	Campus	Distans
Uppsala universitet	22	97	27	184	32	136
Lunds universitet	22	91	21	211	15	148
Göteborgs universitet	39	59	41	39	32	55
Stockholms universitet	30	57	39	149	50	244
Umeå universitet	17	112	13	70	11	69
Linköpings universitet	33	20	45	37	45	61
Karolinska institutet		10		20	5	8
Kungl. Tekniska högskolan	43	106	22	222	98	164
Luleå tekniska universitet	14	173	9	232	9	55
Sveriges lantbruksuniversitet	15	47	12	22	10	
Karlstads universitet	16	56	17	46	16	40
Linnéuniversitetet	20	143	11	85	18	100
Mittuniversitetet	23	123	9	58	8	78
Blekinge tekniska högskola	13	28	15	21		
Högskolan i Borås	51	93	78	140	21	
Högskolan Dalarna	9	68	4	94		
Högskolan på Gotland	18	76	17	91	16	105
Högskolan i Gävle	38	137	39	105	20	126
Högskolan i Halmstad	22	20	23	68	14	98
Högskolan i Jönköping	39		38		31	
Högskolan Kristianstad	32	98	38	84	29	61
Högskolan i Skövde	20	140	11	140	15	110
Högskolan Väst	31		41			64
Malmö högskola	19	122	16	98	25	114
Mälardalens högskola	13		12	33	18	45
Södertörns högskola	36	82	20	54	15	
Kungl. Musikhögskolan i Stockholm					9	

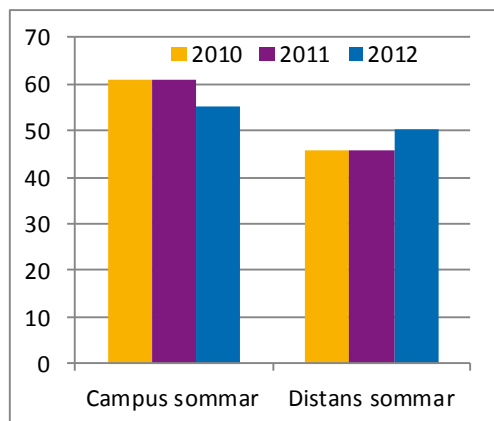
Datum
2013-11-13

Reg.nr
511-646-13

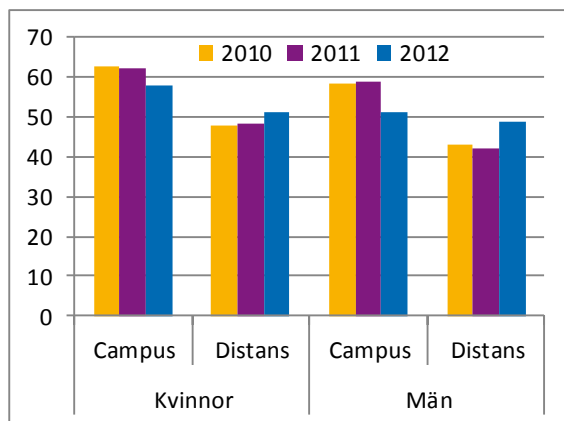
Prestationsgraden i nivå med ordinarie fristående kurser på distans

Ett av syftena med föreliggande analys är att undersöka studenternas prestationsgrad. Prestationsgraden, uttryckt i procent, är beräknad på antalet avklarade poäng mätt i helårsprestationer under det följande läsåret (exempelvis läsåret 2010/2011 för kurser sommaren 2010) delat med antalet registrerade poäng mätt i antalet helårsstudenter. Vi har valt denna relativt korta uppföljningstid dels för att kunna studera så aktuella uppgifter som möjligt, dels för att de flesta avklarade poäng på sommarkurser tas inom ett läsår. För sommaren 2012 följdes antalet avklarade poäng endast upp för höstterminen 2012 vilket kan leda till en något lägre prestationsgrad för sommaren 2012. Varje individs avklarade poäng kopplas till individens registreringspoäng. Denna individkoppling i måttet för prestationsgrad skiljer sig från hur prestationsgraden tidigare har studerats då måttet beräknades som kvoten mellan antalet helårsprestationer och antalet helårsstudenter under ett år. Prestationsgraden var alltså inte kopplad till individers specifika kursregistreringar för det året.

Den genomsnittliga prestationsgraden på sommarkurserna har legat mellan 49 och 51 procent 2010–2012. Det ska emellertid betonas att då kurser på distans utgör den stora delen av utbildningsvolymen beskriver medelvärdet främst prestationsgraden på distanskurser. Figur 7 visar att för kurser på campus var prestationsgraden 61 procent 2010 men minskade till 55 procent 2012. För kurser på distans ökade istället prestationsgraden från 46 procent 2010 till 50 procent 2012. Kvinnor har en något högre prestationsgrad än män vilket framgår av figur 8.

Figur 7. Prestationsgrad för sommarkurser 2010-2012 fördelat på campus- och distansstudier.

Figur 8. Prestationsgrad för sommarkurser 2010-2012 fördelat på campus- och distansstudier samt kön.

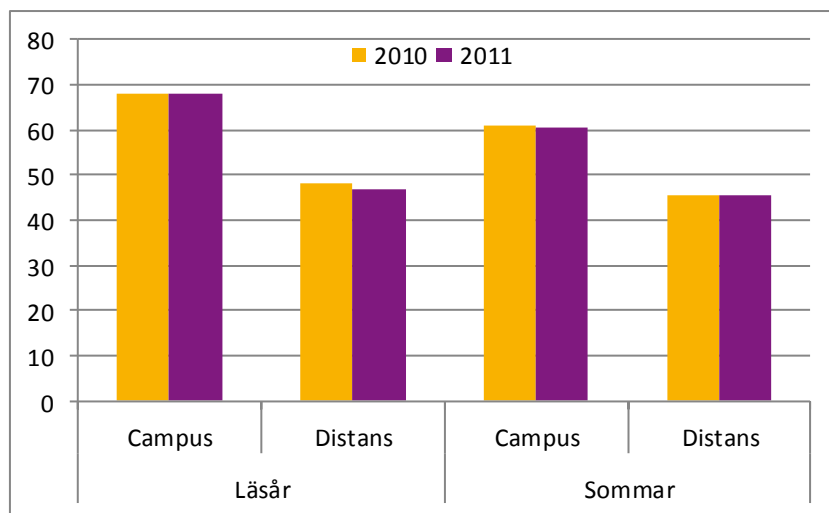
Eftersom prestationsgraden på sommarkurser ofta beskrivs som väldigt låg i jämförelse med prestationsgraden under ordinarie läsår är det av intresse att jämföra dessa två prestationsgrader. Men det är viktigt att notera att jämförelsen inte blir helt rättvis då prestationsgraden för ordinarie läsår, enligt det nya mått som ämbetet presenterade tidigare i år, följs upp fyra terminer istället för de två terminer som är fallet för sommarkurser i den aktuella analysen. Det gör rimligtvis att

Datum
2013-11-13

Reg.nr
511-646-13

prestationsgraden för sommarkurserna blir något lägre. Eftersom de flesta sommarkurser ges som fristående kurser jämförs prestationsgraden med fristående kurser på campus respektive distans under ordinarie läsår. Den längre uppföljningstiden innebär dessutom att läsåret 2010/2011 är de mest aktuella siffrorna för prestationsgrad kopplad till läsår. Jämförelsen görs därför gentemot sommaren 2010 och 2011.

Med dessa förbehåll i åtanke så visar en jämförelse (figur 9) att studenternas prestationsgrad för läsåren 2009/2010 och 2010/2011 var 68 procent på fristående kurser på campus, det vill säga ca 7 procentenheter högre än för sommarkurser 2010 och 2011. På fristående kurser på distans var prestationsgraden 48 procent läsåret 2009/2010 vilket är 3 procentenheter högre än på sommarkurserna 2010. För läsåret 2010/2011 var prestationsgraden på fristående kurser på distans 47 procent vilket endast var en dryg procentenhet högre än på motsvarande sommarkurser. Studenternas prestationsgrad skiljer sig alltså framför allt vad gäller studier på campus, som utgjorde 25 procent av utbildningsvolymen sommaren 2012, när sommarkurser jämförs med ordinarie läsår.

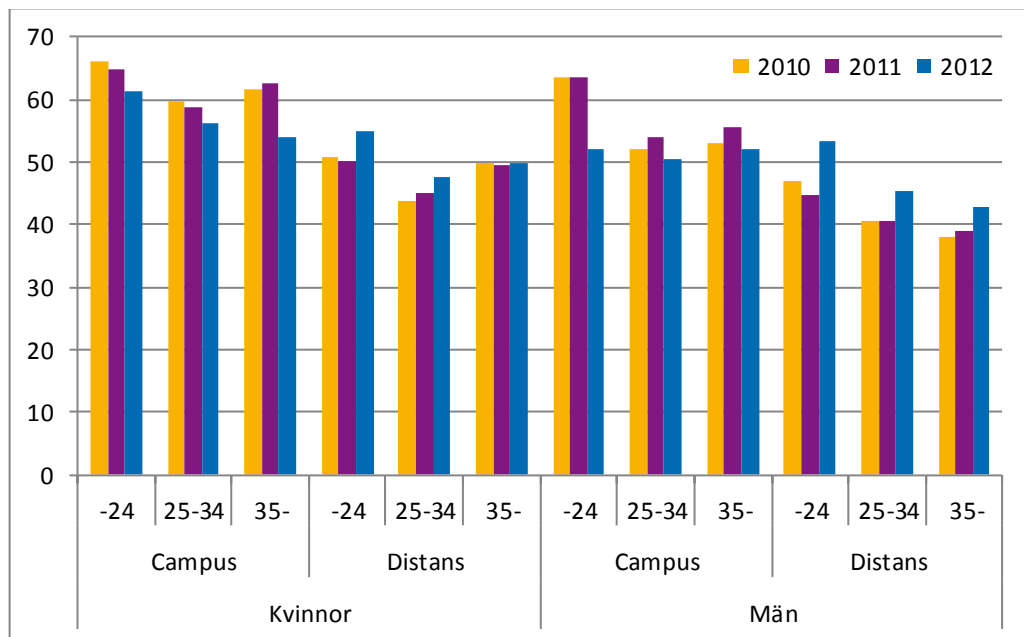

Figur 9. Prestationsgrad för läsår respektive sommarkurser 2010-2012 fördelat på campus- och distansstudier.

Yngre studenter har högst prestationsgrad

Figur 10 visar prestationsgraden på sommarkurser inom olika åldersgrupper. Det är framför allt yngre studenter som presterar något bättre än övriga åldersgrupper med undantag för män på campuskurser 2012. De yngre människors prestationsgrad låg i nivå med män i gruppen 35 år och äldre. Ser vi till statistiken för ordinarie läsår så är det framför allt äldre kvinnors prestation på distanskurser som har sjunkit under den aktuella perioden. För sommarkurserna är det istället framför allt kvinnors, men även mäns, prestationsgrad på campuskurser som har sjunkit och detta gäller för alla åldersgrupper. Prestationsgraden för sommarkurser på distans har istället generellt ökat för både män och kvinnor mellan 2010 och 2012.

Datum
2013-11-13

 Reg.nr
511-646-13

Figur 10. Prestationsgrad för sommarkurser 2010-2012 fördelat på kön, campus- och distansstudier samt åldersgrupp.

Kurser på campus inom konst och naturvetenskap har högst prestationsgrad

Prestationsgraden inom de olika ämnesområdena visas i figur 11, fördelat på campus- och distansstudier. Medicin, vård och omsorg samt övrigt område redovisas inte på grund av alltför liten volym. Som vi har konstaterat tidigare är prestationsgraden generellt sett högre vid campusstudier än vid distansstudier. Ett undantag är för distansstudier inom juridik och samhällsvetenskap sommaren 2012 som hade 12 procentenheter högre prestationsgrad än motsvarande campusstudier.

Prestationsgraden för kurser på distans inom juridik och samhällsvetenskap har även ökat med 23 procent mellan 2010 och 2012. Det är intressant att notera att utbildningsvolymen för kurser på distans har minskat kraftigt inom juridik och samhällsvetenskap under samma period (se figur 5).

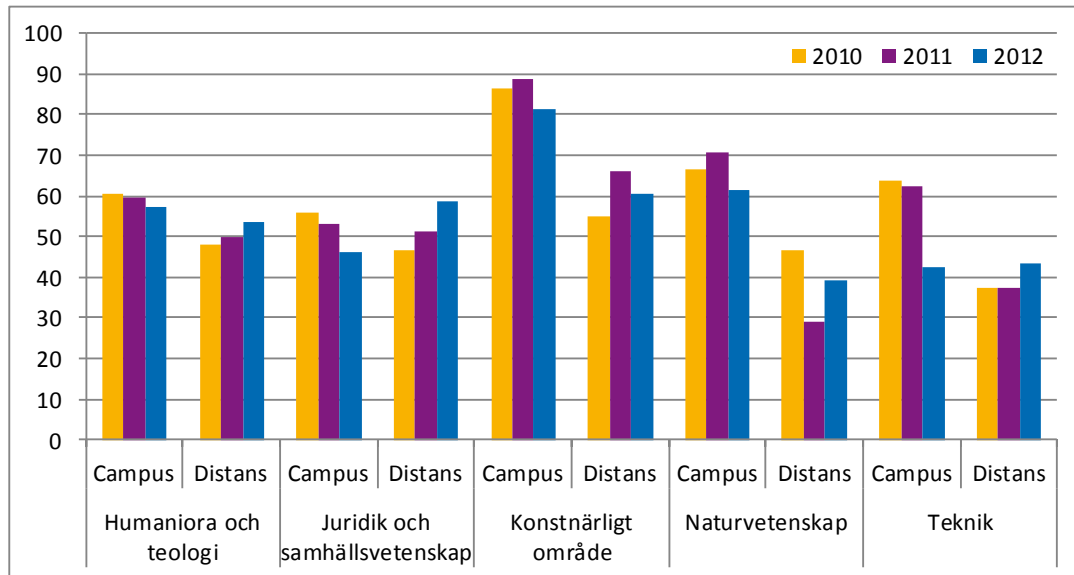
Prestationsgraden var högst på campuskurser inom konstnärligt område, 81–89 procent, följt av campuskurser inom naturvetenskap som låg mellan 62 och 71 procent under den aktuella perioden (figur 11). Naturvetenskap uppvisar emellertid den lägsta prestationsgraden när studierna sker på distans (29–47 procent). Prestationsgraden var lägst 2011 och ökade något igen till 2012. Under samma period ökade utbildningsvolymen för distanskurser kraftigt inom naturvetenskap. Den största ökningen skedde mellan 2010 och 2011 (figur 5 ovan).

Inom ämnesområdet teknik minskade prestationsgraden på campuskurser från 63 procent 2010 till 42 procent 2012 samtidigt som den ökade med 19 procent på

Datum
2013-11-13

Reg.nr
511-646-13

distanskurser till 44 procent. Även inom teknik har utbudet av distanskurser minskat kraftigt.

Figur 11. Prestationsgrad för sommarkurser 2010-2012 fördelat på campus- och distansstudier samt ämnesområde.

Prestationsgraden varierar stort mellan lärosätena

Tabell 5 visar prestationsgraden på sommarkurser per lärosäte. Högskolan i Borås, Högskolan i Jönköping, Högskolan Väst, Kungl. Musikhögskolan Stockholm och Karolinska Institutet redovisas inte på grund av alltför små utbildningsvolym. Sveriges lantbruksuniversitet hade högst prestationsgrad under perioden även om den minskat till 65 procent 2012. Som högst var den 86 procent 2011. En genomgång av kursutbudet för sommaren 2011 visar att en förklaring till den höga prestationsgraden kan vara den starka programkopplingen för de flesta sommarkurser vid Sveriges lantbruksuniversitet. Mälardalens högskola hade näst högst prestationsgrad 2010 tillsammans med Luleå tekniska universitet på 67 procent. Men prestationsgraden vid Mälardalens högskola minskade 2012 till 49 procent.

Prestationsgraderna varierar stort mellan lärosätena och över tid inom lärosätena. Vad denna stora variation beror på har vi inte haft möjlighet att studera i detalj, men en delförklaring till variationen mellan lärosätena kan vara skillnader i andelen distansutbildning. För att undersöka om skillnader i prestationsgrad mellan lärosätena kan förklaras av skillnader i andelen distansutbildning beräknades korrelationen mellan prestationsgrad och andelen distansutbildning vid varje lärosäte. Sommaren 2010 var korrelationen $-0,56$, vilket visar ett relativt starkt samband där större andel distansutbildning är relaterat till lägre prestationsgrad. Sommaren 2011 sjönk korrelationen till $-0,52$ för att sommaren 2012 sjunka till $-0,14$ vilket tyder på ett svagt samband. En förklaring till det försvagade sambandet kan vara minskningen av sommarkurser på distans, vilket kan ha lett till en utrensning av kurser med låg prestationsgrad.

Datum
2013-11-13

Reg.nr
511-646-13

Eftersom prestationsgraden varierar beroende på lärosätenas utbildningsutbud redovisas i tabell 6 lärosätenas prestationsgrad i form av ett jämförelsetal. Jämförelsetalet är beräknat som kvoten av faktisk prestationsgrad genom förväntad prestationsgrad. Korrigeringen för olikheter i utbildningsutbudet innebär en beräkning av hur hög prestationsgraden vid ett lärosäte skulle vara om prestationsgraden var samma som för genomsnittet i riket. Den förväntade prestationsgraden beräknas som summan av prestationsgraden för riksgenomsnittet i respektive ämnesområde viktat utifrån ämnesområdenas relativa volym per lärosäte, mätt i antalet helårsstudenter. Som exempel, den genomsnittliga prestationsgraden för riket sommaren 2010 i ämnesområdena juridik och samhällsvetenskap respektive naturvetenskap var 49 respektive 56 procent. För ett lärosäte med 40 procent av utbildningsvolymen inom juridik och samhällsvetenskap respektive 60 procent av utbildningsvolymen inom naturvetenskap blir den förväntade prestationsgraden $49 \cdot 40\% + 56 \cdot 60\% = 53,2\%$. Om lärosätet hade en faktisk prestationsgrad på 60 procent blir jämförelsetalet $60/53,2 = 1,13$. Prestationsgraden vid lärosätet blir alltså 13 procent över dess förväntade prestationsgrad sett till lärosätets ämnesområdesfördelning. Ett jämförelsetal över ett betyder att lärosätet har en högre prestationsgrad än förväntat utifrån lärosätets utbildningsutbud. Ett jämförelsetal under ett betyder en lägre prestationsgrad än vad som kan förväntas utifrån utbildningsutbudet.

Datum
2013-11-13

Reg.nr
511-646-13

Tabell 5. Prestationsgrad för sommarkurser 2010-2012 för respektive lärosäte.

Lärosäte	2010	2011	2012
Uppsala universitet	51	48	44
Lunds universitet	59	62	65
Göteborgs universitet	57	51	52
Stockholms universitet	45	38	43
Umeå universitet	49	56	56
Linköpings universitet	59	59	54
Kungl. Tekniska högskolan	49	11	38
Luleå tekniska universitet	67	54	62
Sveriges lantbruksuniversitet	74	86	65
Karlstads universitet	58	61	63
Linnéuniversitetet	44	47	51
Mittuniversitetet	46	52	61
Blekinge tekniska högskola	63	76	
Högskolan Dalarna	43	44	
Högskolan på Gotland	63	58	67
Högskolan i Gävle	56	60	49
Högskolan i Halmstad	58	52	62
Högskolan Kristianstad	47	59	63
Högskolan i Skövde	43	40	45
Malmö högskola	6	39	43
Mälardalens högskola	67	45	49
Södertörns högskola	53	55	56

Tabell 6. Jämförelsetal för prestationsgrad för sommarkurser 2010-2012 för respektive lärosäte.

Lärosäte	2010	2011	2012
Uppsala universitet	1,1	1,1	0,9
Lunds universitet	1,2	1,2	1,2
Göteborgs universitet	1,1	1,0	0,9
Stockholms universitet	0,9	0,8	0,9
Umeå universitet	1,0	1,1	1,1
Linköpings universitet	1,2	1,1	1,0
Kungl. Tekniska högskolan	1,0	0,3	0,8
Luleå tekniska universitet	1,2	1,0	1,1
Sveriges lantbruksuniversitet	1,3	2,1	1,5
Karlstads universitet	1,1	1,1	1,2
Linnéuniversitetet	0,9	0,9	0,9
Mittuniversitetet	1,0	1,0	1,1
Blekinge tekniska högskola	1,5	1,7	
Högskolan Dalarna	0,9	0,9	
Högskolan på Gotland	1,3	1,2	1,3
Högskolan i Gävle	1,1	1,2	1,0
Högskolan i Halmstad	1,1	1,0	1,1
Högskolan Kristianstad	1,0	1,1	1,1
Högskolan i Skövde	0,8	0,8	1,0
Malmö högskola	0,1	0,9	0,9
Mälardalens högskola	1,3	0,9	0,9
Södertörns högskola	1,0	1,1	1,1

Sexton av 22 lärosäten ligger på 0,90 eller över i jämförelsetal under hela perioden 2010–2012 och 13 av 20 lärosäten (Blekinge tekniska högskola och Högskolan i Dalarna är inte inräknade) låg på eller över 1 i jämförelsetal 2012.

Ett sätt att jämföra hur den faktiska prestationsgraden förhåller sig till jämförelsetalet, det vill säga om de båda måtten ger samma bild eller inte, är att jämföra lärosätenas relativa placering. En stor förändring i ett lärosätes placering (definierad i denna analys som en förflyttning på mer än tre steg i någon riktning) för faktisk prestationsgrad i förhållande till jämförelsetalet visar att lärosätets prestationsgrad i förhållande till övriga lärosäten har överskattats eller underskattats när hänsyn tagits till lärosätets ämnesområdesfördelning. Vid en jämförelse av lärosätenas relativa placering för varje ”sommarår” framgick att 2010 förändrades inte placeringen mer än tre steg i någon riktning för något lärosäte. För 2011 förändrades fyra lärosätens placering mer än tre positioner. Högskolan på Gotland, Malmö högskola och Uppsala universitet förflyttade sig uppåt vilket visar på en viss underskattning av dessa lärosätens prestationsgrad om man inte tar hänsyn till ämnesområdesfördelningen. Prestationsgraden vid Karlstads universitet var istället något överskattad om man inte tog hänsyn till ämnesområdesfördelningen. För 2012 framgick att Luleå tekniska universitet var något överskattat sett till deras faktiska prestationsgrad innan vi

Datum
2013-11-13

Reg.nr
511-646-13

korrigerade för deras ämnesområdesfördelning och Malmö högskola var något underskattad. Övriga lärosätens placering låg inom plus minus tre steg.

Ersättningen för sommarkurser motsvarar 1 procent av takbeloppen

För att få en uppfattning om vilken ekonomisk betydelse sommarkurserna har i relation till det totala anslaget för utbildning på grundnivå och avancerad nivå (det så kallade takbeloppet) har ämbetet uppskattat vilken ersättning sommarkurserna 2012 gav. Statliga lärosäten, utom Försvarshögskolan och Sveriges lantbruksuniversitet, får anslag för utbildning på grundnivå och avancerad nivå för helårsstudenter och helårsprestationer. Samma system gäller för stiftelsehögskolorna Chalmers tekniska högskola och Högskolan i Jönköping. Takbeloppet anger hur mycket ersättning varje lärosäte maximalt kan få. All utbildning är indelad i kurser, vilka klassificeras till ett eller flera utbildningsområden. Varje utbildningsområde har sedan ett ersättningsbelopp kopplat till sig för helårsstudenter respektive helårsprestationer. Ett lärosätes sammanlagda ersättning för utbildning på grundnivå och avancerad nivå beräknas sedan utifrån antalet helårsstudenter och helårsprestationer inom respektive utbildningsområde multiplicerat med respektive ersättningsbelopp, dock begränsat av takbeloppet.

Eftersom vi inte har haft direkt tillgång till kursernas kursklassificering utifrån utbildningsområde utan endast ämnesområde användes information i kursplaner. När kursklassificering inte var angivet, vilket var fallet för ca hälften av kurserna, tilldelades kursen utbildningsområde utefter övergripande ämnesområde. För ett fåtal kurser inom konstnärligt område var inte utbildningsområde angivet. För att tilldela en kurs rimlig kursklassificering inom konstnärligt område användes kursbeskrivningen från kursplanen i kombination med information om vilka utbildningsområden respektive lärosäte har rätt att avräkna helårsstudenter och helårsprestationer mot.

Det totala antalet helårsstudenter och helårsprestationer för sommarkurser 2012 uppskattades till drygt 215 miljoner kronor, vilket utgör cirka 1 procent av lärosätenas sammanlagda anslag för utbildning på grundnivå och avancerad nivå för kalenderåret 2012. Vid en jämförelse av den uppskattade ersättningen för sommarkurser vid respektive lärosäte gentemot deras takbelopp (för Sveriges lantbruksuniversitet användes intäkter för ramanslag för utbildning på grund- och avancerad nivå som jämförelse) motsvarade ersättningen för sommarkurser under 1 procent av takbeloppet för 15 av 25 lärosäten (tabell 7, höger kolumn). Vid fyra lärosäten motsvarade sommarkurserna över 3 procent, Högskolan på Gotland låg högst med drygt 7 procent, följt av Mittuniversitetet, Högskolan Kristianstad och Stockholms universitet där ersättningen för sommarkurser uppskattades motsvara 3–4 procent av takbeloppet. Det är viktigt att notera att även om den ekonomiska betydelsen av sommarkurser överlag är liten för lärosätena kan den ha stor betydelse för enskilda institutioner.

Tabell 7 visar uppskattad ersättning för helårsstudenter och helårsprestationer fördelat på lärosäte. Stockholms universitet ligger i topp följt av Uppsala universitet,

Datum
2013-11-13

Reg.nr
511-646-13

Mittuniversitetet, Göteborgs universitet och Linnéuniversitetet. Dessa fem lärosäten står tillsammans för över hälften av den uppskattade ekonomiska ersättningen för sommarkurser. Det är viktigt att notera att då flera av lärosätena hade fler helårsstudenter och helårsprestationer än vad som var möjligt att avräkna mot takbeloppet under 2012 så är det inte säkert att lärosätena fick ut full ersättning för sommarkurserna.

Tabell 7. Uppskattad ersättning för det totala antalet helårsstudenter och helårsprestationer fördelat på lärosäte för sommarkurser 2012 (avrundat till närmaste 100-tal).

Lärosäte	Uppskattad ersättning för helårsstudenter 2012, tusen kronor	Uppskattad ersättning för helårsprestationer 2012, tusen kronor	Uppskattad andel av takbeloppet
Uppsala universitet	13 900	5 200	1,4%
Lunds universitet	4 600	2 500	0,4%
Göteborgs universitet	11 000	5 200	0,9%
Stockholms universitet	39 400	14 300	3,5%
Umeå universitet	9 000	4 100	1,1%
Linköpings universitet	2 900	1 300	0,3%
Karolinska institutet	100	100	0,0%
Kungl. Tekniska högskolan	10 300	3 300	1,3%
Luleå tekniska universitet	2 200	1 000	0,5%
Sveriges lantbruksuniversitet	1 800	1 000	0,6%
Karlstads universitet	3 400	1 800	0,9%
Linnéuniversitetet	11 100	4 600	1,7%
Mittuniversitetet	12 000	6 100	3,6%
Högskolan i Borås	100	100	0,0%
Högskolan på Gotland	5 900	3 200	7,2%
Högskolan i Gävle	5 300	2 200	1,8%
Högskolan i Halmstad	1 300	600	0,5%
Högskolan i Jönköping	700	200	0,2%
Högskolan Kristianstad	6 600	3 500	3,0%
Högskolan i Skövde	1 800	700	0,8%
Högskolan Väst	400	100	0,1%
Malmö högskola	6 200	2 200	1,1%
Mälardalens högskola	1 600	600	0,4%
Södertörns högskola	300	100	0,1%
Kungl. Musikhögskolan i Sthlm	100	100	0,2%

Datum
2013-11-13Reg.nr
511-646-13

Diskussion

Sommarkurser har varit föremål för debatt under flera år. Å ena sidan har de beskrivits som en möjlighet till breddning och bildning inom områden utanför studenternas ordinarie studier. Å andra sidan har möjligheten diskuterats att använda sommaren som en form av tredje termin för att ge möjligheter för studenterna att korta ner sin studietid. En begränsning för tredjeterminsspåret har ansetts vara det begränsade kursutbudet med alltför få relevanta kurser. En slutsats i föreliggande analys utifrån genomgången av kursutbudet, är att utbudet av sommarkurser erbjuder vissa möjligheter för studenterna att förkorta sin utbildningstid genom att läsa extra under sommaren. Men utbudet är fortfarande smalt och möjligheterna att inkludera sommarkurser inom en utbildning med inriktning mot en yrkesexamen framstår som klart begränsat. I vilken omfattning sommarkurser räknas med i examina vet vi inte. Att utbudet av sommarkurser främst består av rena bildningskurser eller ”hobbykurser” ger emellertid, utifrån vår genomgång av kursplanerna, inte en rättvisande bild av utbudet.

Sommarkurser har beskrivits som ett sätt för studenter att få studiemedel under sommaren. Kravet på studieresultat är att studenten ska klara 75 procent av de högskolepoäng hon eller han har haft studiemedel för. I en rapport från SACO:s studentråd 2013 visade man att om en student beviljats studiemedel för höstterminen och vårterminens samtliga 40 veckor och sedan läser 15 poäng under sommaren innebär dagens regler att studenten kan beviljas studiemedel under sommaren utan krav på prestation. Enligt rapporten tog drygt 14 000 studenter studiemedel under sommaren 2012 vilket motsvarar cirka två tredjedelar av studenterna som läste sommarkurser 2012. En rimlig slutsats av detta vore att om studenter endast använder sommarkurser som en försörjningsform under sommaren med låga eller inga krav på prestation så borde prestationsgraden för sommarkurserna vara klart lägre än under det ordinarie läsåret. Men resultaten i denna analys visar att prestationsgraden för sommarkurser på distans ligger i nivå med prestationsgraden för fristående kurser på distans sett till hela läsåret medan prestationsgraden för sommarkurser på campus ligger något under motsvarande prestationsgrad för hela läsåret. Att majoriteten av studenterna läser sommarkurser enbart för att klara försörjningen under sommaren verkar alltså inte troligt även om det kan vara en av anledningarna till att studenterna läser sommarkurser.

Som beskrevs tidigare har regeringen initierat två viktiga förändringar under perioden 2010–2012 som kan ha påverkat sommarkursutbudet. Dels att den tillfälliga höjningen av lärosätenas takbelopp läsåret 2009/2010 upphörde läsåret 2011/2012, dels att regeringen i budgetpropositionen hösten 2011 aviserade en indragning av medel från och med 2013 motsvarande antalet s.k. inaktiva studenter⁶. I regleringsbrevet för universiteten och högskolorna för 2013 anges dessutom att lärosätena för höstterminen 2012⁷ ska redovisa antalet helårsstudenter som inte tagit

⁶ En inaktiv student är en student som endast är registrerad på en kurs utan att bedriva studier och som inte tar några poäng på kursen.

⁷ Majoriteten av registreringarna på sommarkurserna hänförs till höstterminen.

Datum
2013-11-13

Reg.nr
511-646-13

några poäng inom två terminer. Av dessa två förändringar kan vi förvänta oss att flera lärosäten minskar kursutbudet för att anpassa sig till det lägre takbeloppet och att de kurser som har flest inaktiva studenter, det vill säga fristående kurser på distans, läggs ner eller förstärks för att öka prestationsgraden och minska antalet inaktiva studenter. Vi kan konstatera att lärosätena kraftigt minskat utbudet av sommarkurser, framför allt inom fristående kurser på distans. Samtidigt kan vi konstatera att prestationsgraden på sommarkurser för studenter på fristående kurser på distans har ökat under samma period inom områdena juridik och samhällsvetenskap, humaniora och teologi, samt teknik. Inom alla dessa områden har volymen för distanskurser minskat kraftigt. En annan indikator på att en förändring har skett är att skillnaden i prestationsgrad på sommarkurser mellan lärosätena i allt mindre utsträckning hänger samman med hur stor andel av lärosätenas kursutbud under sommaren som utgörs av distanskurser. Om motsvarande höjning i studenternas prestationsgrad på fristående kurser på distans har skett för hela läsåret 2011/2012 har vi inte haft möjlighet att studera i denna analys.

Den ekonomiska analysen visar att sommarkurserna för 2012 motsvarade cirka 1 procent av lärosätenas sammanlagda anslag för utbildning på grundnivå och avancerad nivå för kalenderåret 2012. För vissa lärosäten motsvarade emellertid sommarkurserna över 3 procent av deras takbelopp. Ekonomiskt sett har därmed sommarkurserna en relativt liten betydelse för de flesta lärosäten. Detta gäller emellertid endast sett till hela lärosätets ekonomi. Enligt SUHF:s rapport från 2003 kan sommarkurserna ha stor betydelse för enskilda institutioner och lärare. Det kan exempelvis gälla ämnen och institutioner med lågt söktryck under ordinarie termin där sommarkurser kan användas för att rekrytera nya studenter.

Datum
2013-11-13

Reg.nr
511-646-13

Referenser

Högskoleverket (1998). *Särskilda utbildningsåtgärder – vad blev det av dem?*

Högskoleverket (2005). *Konsekvenser av ett utökat studieår.*

Sveriges universitets- och högskoleförbund, SUHF (2003). *För- och nackdelar med ett utökat studieår.*